

- Rapport fra Rom
- Cloaca Maxima – måske en overset seværdighed
- Romquiz

Kære Medlemmer af Romselskabet

Rigtig mange af Romselskabets medlemmer har allerede betalt kontingent for 2021. Det er vi i bestyrelsen rigtig glade for, da det for os signalerer en tro på fremtiden, hvor vi kan mødes igen og samles omkring vores fælles interesse, nemlig byen Rom.

Heldigvis kan vi se tilbage på et efterår, hvor vi fik afholdt vores temadag med generalforsamling 2020 samt en aften om malerinden Elisabeth Jerichau-Baumann. Desværre måtte vi aflyse julekoncerten i Marmorkirken, da den var planlagt netop, da landet atter måtte lukke ned.

Men vi vil gerne være optimister og håbe at sommeren og efteråret varsler bedre tider. Derfor har vi også planer for fremtiden. Heriblandt:

- Koncert med Musica Ficta og Bjarke Mogensen med værker af den romerske komponist Scarlatti, Trinitatis kirke, 10. april kl 16.00-17.30, link på [Billette](#)
- To (ens) byvandring i København med fokus på Thorvaldsen, som i 2020 fyldte 250 år
- En foredragsaften om Cæsar med udgangspunkt i en ny bog: "Cæsar, manden og myten", som har Trine Arlund Hass og Sine Grove Saxkjær som redaktører.
- Temadag med generalforsamling og foredrag er fastsat til den 9. oktober, biografen på Nationalmuseet
- Bustur - også med fokus på Thorvaldsen - til herregården Nysø (Thorvaldsenssamlingen) og videre til Jungshoved og Vester Egede kirker. Undervejs spisning på Villa Galina, og om muligt også med besøg på herregården Gjorslev, som har en Alexanderfrise.
- Rundvisning på Glyptoteket, om romerske skulpturer
- Koncert med Musica Ficta med den romerske komponist Palestrinas julemesse, Marmorkirken
- Rundvisning i udstillingen "Wilhelm Marstrand. Den store fortæller" på Nivaagaards Malerisamling (januar - juni 2022)

Mens vi venter på bedre tider, må vi finde glæde i læsestoffet, eksempelvis Jesper Storgaards Jensens beretninger fra Rom.

Medlemmer, der allerede har betalt kontingent, har i egen postkasse kunne finde årets medlemsgave, nemlig Bjarne Jørnæs' bog "Den spanske trappe, onsdag den 3. maj 1903 kl. 13.05 lokal tid". Er kontingentet 2021 endnu ikke blevet betalt, bedes dette ske senest 28. februar 2021 på Romselskabets konto i Jyske Bank: regnr. 7854 kontonr. 13 61 115.

Enkeltmedlemsskab koster igen i år 200,-kr. ligesom prisen for parmedlemsskab er uforandret, nemlig 300,-kr.

Så kære medlemmer, glem os ikke. Vi har i hvert i fald ikke glemt Jer!
De bedste hilsner fra bestyrelsen

Parlamentariske fisketure, grå eminencer, selvsmagende politikere, folkevalgte virusnægtere og politiske sygeplejerske. Det er blot en lille folkløstisk del af det italienske politiske cirkus, hvis karusseller i denne periode synes at køre rundt og rundt 24 timer i døgnet.

Ny regering på vej i Italien ... og det er ikke kedeligt

Af Jesper Storgaard Jensen

Den italienske regeringskrise er forlængst en realitet, og den har to ubestridte hovedpersoner: tidligere premierminister Giuseppe Conte og formanden – og tidligere premierminister – for det lille centerparti Italia Viva, Matteo Renzi.

Krisens første sværdslag blev slået kort før jul, da Conte fremlagde en plan for, hvorledes han og hans regering agtede at administrere de mange midler – 209 mia. euro, hvoraf de 81 mia. euro ikke skal betales tilbage – som Italien angiveligt vil modtage fra EU i løbet af indeværende år. Ifølge denne plan ville Conte nedsætte en ekspertgruppe, der skulle udarbejde og administrere en økonomisk distributionsplan. Dette faldt Matteo Renzi for brystet. Han mente, at Conte ikke spillede med åbne kort, og at han derimod havde samlet en alt for stor magt omkring egen person, hvad angik administrationen af de mange midler.

Det blev som sagt det første sværdslag, og i de efterfølgende uger krydsede de to herrer klinger adskillige gange. Det endte med, at Renzi trak sin støtte til regeringen tilbage. Skønt hans mini-parti blot tæller ca. 2,5 pct. af vælgerne, var hans 18 senatorer nok til at bringe Conte-regeringen i et mindretal. Med hatten i hånden var Conte således tvunget til at tage på en ”parlamentarisk fisketur”, hvor han skulle forsøge af fiske nye stemme som erstatning for de formastelige 18 Italia Viva-medlemmer der nu ikke længere støttede ham i Senatet. Han fiskede i gruppen af løsgængere, der er rigt befolket af tidligere medlemmer af Femstjernebevægelsen, der er blevet sat på porten, fordi de har forbrudt sig mod bevægelsens stramme regelsæt. Han fiskede sågar hos Renzis Italia Viva, hvor et par medlemmer var angrende og således lod sig lokke tilbage i regeringsfolden. Her – blandt løsgængerne - fik han fat på det kuriøse navn Alfonso Ciampolello, Lello blandt venner. På øjeblikket for den uhyre vigtige afstemning i Senatet spankulerede Lello rundt på Senatets gange. Ingen vidste hvor, og ingen anede, hvad han egentlig gik og foretog sig i dette historiske øjeblik. Nogen påstod, at han var faret vild efter et toiletbesøg. Men nogen fandt til sidst frem til ham og fik ham bugseret tilbage til afstemningsalen. Senere har italiensk presse haft et betydeligt fokus på Lello. I dagene efter afstemningen kunne man bl.a. læse, at han er stolt no-vax, virusnægter, ansigtsmaskenægter, han siger nej til termometer og så har han skrevet til sundhedsministeren og foreslået at covid-19 bekæmpes ved brugen af cannabis. Han er

tidligere kontoransat og blev valgt ind i Senatet for Femstjernebevægelsen. Senere blev han ekskluderet fra bevægelsen, fordi han i en længere periode glemte at betale en del af sin parlamentariske hyre til bevægelsens veg og vel. Et af de mest betydningsfulde punkter på hans CV er uden tvivl, at han indtil videre har kunnet fremvise taxi-udgifter for 28.000 euro, hvilket angiveligt skulle være noget nær en rekord for begge kamre. Det italienske parlament vil uden tvivl blive fattigere, hvis Lello – stik imod alle forventninger – ikke skulle blive genvalgt ved næste valg.

Conte var dog også ude med snøren på højrefløjen, hvor han til alles overraskelse fik den hidtil så trofaste Berlusconi-støtte Maria Rossaria Rossi på krogen. Gennem de seneste mange år har hun i al slags politisk uvejrh nærmest klæbet til Berlusconi som en ufravigelig skygge. Hun går derfor ofte under det poetiske navn "Berlusconis hjemmeplejerske". Hendes overraskende valg om pludselig at støtte Conte betød imidlertid, at idyllen mellem chefen og hjemmeplejersken øjeblikkeligt blev brudt, og sidstnævnte blev efterfølgende ledsaget til den dør, der viser ud af partiet.

Til trods for, at Conte og hans hold udfoldede store bestræbelser på at samle et flertal i Senatet måtte han til sidste kaste håndklædet i ringen.

Matteo Renzi – manden der skrottede sig selv

Fokus har efterfølgende samlet sig om Renzi, som Financial Times har kaldt for "demolition man". Den tidligere borgmester i Firenze og italienske premierminister i periode 2014-2016 må lige nu finde sig i at bære prædikatet "Italiens mest upopulære mand". Mange har fundet det forkasteligt, at Renzi med en vælgeropbakning på sølle 2,5 pct. har kastet sig ud i et personopgør mod Conte og således Italien ud i en regeringskrise. Renzis timing er mildest talt uheldig, på et tidspunkt hvor Italien står midt i en pandemi og overfor en kæmpe opgave: inden udgangen af april skal regeringen – den kommende regering - udarbejde det storstilede reformprogram, som skal overbevise EU om, at give Italien adgang til det svimlende store støttebeløb på 209 mia. euro. Penge der vil være hårdt brug for.

Det er sandt for dyden svært at finde den selvsmagende og narcissiske Renzi sympatisk. Kort efter at han havde fremprovokeret en regeringskrise, fløj han til Saudi Arabien for at deltage i økonomiske samtaler med prins Bin Salman, der er den hovedmistænkte i sagen om den dræbte saudiske journalist Jamal Khashoggi. Khashoggi skulle angiveligt være blevet dræbt på den saudiske ambassade i Istanbul i oktober 2018, fordi han i en længere periode, fra USA, havde skrevet kristiske artikler om det saudiske regime. Men alt dette synes ikke at have forstyrret Renzis moralkodeks synderligt. Under samtalen – som saudierne uden tvivl havde planlagt for at Renzis bidrag skulle kaste noget italiensk glans over regimet - med den terrorsigtede prins Bin Salman sagde Renzi med et stort smil, at han som italiener ”er misundelig på de lønninger, der praktiseres på det saudiarabiske marked”. Senere bragte dagbladet Domani en stort opsat artikel om, hvorledes Saudi Arabiens udenlandske arbejdskraft – hovedsageligt fra Indien, Bangladesh og Filippinerne - nærmest lever under slavelignende forhold. Men det har Renzi givetvis valgt at lukke begge øjne for. Det vigtigste var, at han fik sine ”hårdttjente” 80.000 euro for at tage del i en vidtløftig samtale, hvorefter han fløj tilbage til Rom i privatfly. Som en ubetydelig sidegevinst indkasserede han dog også kilovis af avisartikler, hvori han bliver beskrevet som en hykler og økonomisk opportunist af værste skuffe. Renzi steg i sin tid til tops i det italienske Socialdemokrati. Han gik under navnet ”il rottamatore”, dvs. den unge og fremadstormende politiker, der skrottede partiets gamle garde. Nu har avisen Domani konstateret, at Renzi er nået så vidt i sit projekt, at det er lykkedes ham også at skrotte sig selv og egen politiske karriere.

Matteo Salvini

Matteo Renzi

Mario Draghi

Giuseppe Conte

Giuseppe Conte – når grå kan bruges til alt

Giuseppe Conte har været Italiens mest omtalte – og populære - person siden pandemiens start. Mange faldt straks for hans rolige og velovervejede stil. En afslappet retorisk stil, der ligger fjernt fra den klassiske italienske fægten-med-arme-og-ben-retorik. Særligt i foråret 2020 nåede hans popularitet op på hele 60 pct., hvilket er lidt af et særsyn i italiensk politik, der mest af alt er karakteriseret ved en gallopperende politikerlede. Conte blev sågar gjort til

centrum på instagram-siden "lebimbedigiuseppeconte" (Giuseppe Contes piger), der blandt de 328.000 følgere nok især tæller kvindelige fans.

Han er uddannet advokat og fik således hurtigt tilnavnet "folkets advokat". Hans start som premierminister i juni 2018 var dog ingenlunde nem, særligt når man tænker på, at han dengang havde to "chefer", der fortalte ham hvad han måtte og ikke måtte sige - indenrigsminister Salvini, der ofte udtalte sig på Contes vegne, og arbejdsminister Di Maio (ifølge onde tunder Italiens første arbejdsminister, der ikke tidligere havde haft et rigtigt arbejde) der rangerede højt i et parti, som dengang havde fået hele 32 pct. af stemmerne. Et murmaleri dukkede i sin tid frem af nattens mulm og mørke i Roms centrum. Det forestiller Conte som Pinocchio. Ved siden af sig har han ræven og katten, dvs. Salvini og Di Maio, der forsøger at franarre Conte hans mønter.

Sergio Matterella, Italiens præsident

Senere sagde Conte farvel til Salvini og hans lettere fascistoide Lega. I stedet blev Socialdemokratiet inviteret indenfor i Conte II-regeringen. Og måske det har netop det været Contes "svaghed". Han er upolitisk og derfor også uideologisk, på samme måde som den Femstjernebevægelse, der har ønsket ham som premierminister.

Om Conte har la Repubblica skrevet: "Han er konkav men også konveks. Han er en slags kamæleon, der falder i med de politiske omgivelser, hvor han placeres. Han er ligesom farven beige. Den kan bæres både til hvid og til sort, om sommeren og om vinteren. Du kan placere Conte ved siden af Salvini og Di Maio og Macron og Trump og Biden, og han vil være perfekt i alle situationer. Han er fleksibel, og han kan bøjes og formes, så han passer ind i en given kontekst. Han er selvtilstrækkelig og egentlig ligeglad, ligesom en kat, der knytter sig til den, der giver den noget at spise, men som i bund og grund aldrig for alvor knytter sig fuldstændig til et menneske". Endvidere har italiensk presse beskrevet Conte som en slags "venstrefløjens svar på Giulio Andreotti", der bl.a. var kendt for at holde sig venner med alle.

Næsten levende billede hedder Mario Draghi

Næppe nogen person er blevet så meget portrætteret i italiensk presse som det er tilfældet med Mario Draghi i den senere tid. Og næsten alle er enige om at den tidligere formand for Den

Europæiske Centralbank, i al venskabelighed kaldet Super-Mario, ”er det bedste internationale kort Italien pt. har på hånden”. Ikke så snart hans navn var blevet nævnt, begyndte finansmarkederne at udvise positive tendenser, og overalt i pressen må vi i disse dage læse om hans bevingede ord ”whatever it takes”, der blev udtalt tilbage i 2012 som et retorisk symbol på den redning af en trængt euro, Draghi senere iværksatte.

Der venter nu Draghi en vanskelig opgave. Han skal prøve af få en række storslåede uvenner og formidable fjender til at sidde indbyrdes i regering med hinanden. Femstjernebevægelsen kan ikke lide Berlusconi. Men Berlusconi, der befinder sig i sit livs politiske efterår, ønsker sig alligevel en sidste tur rundt i regeringskarusellen. Socialdemokratiet kan ikke lide Renzi, og det kan Femstjernerne heller ikke, men Renzi kan nu sige ”Kan I se at jeg fik ret. Nu skal Draghi, selveste Draghi, stå for uddelingen af EUs mange støttemilliarder”. Meloni siger ”nej” til Draghi, og Salvini siger ”måske”. Socialdemokratiet siger nej til Salvini, hvis Salvini siger ja, og så måske alligevel ikke, for vi skal jo tænke på landets veg og vel. Draghi står med andre ord overfor den udfordrende opgave at skulle finde den politiske cirkels kvadratur. Mens disse linier skrives er det endnu uvist, om det vil lykkes for ham.

I Italiens indenrigspolitiske retorik findes udtrykket ”det varme efterår”, der henviser til efteråret 1969, hvor alle landets fagforeninger og millioner af arbejdstager iværksatte massestrejker, der i en længere periode lammede det italienske samfund.

Foråret i 2021 vil uden lige blive lige så varmt. Den italienske statsgæld steg sidste år fra 133 pct. til 159 pct. Den sociale armod og betydelige økonomiske problemer ligger på lur i et Italien, der aldrig siden slutningen af 2. Verdenskrig har været i knæ på samme måde som i dag.

Cloaca Maxima – måske en overset seværdighed

Af bestyrelsesmedlemmerne Ole Andersen og Per Kristian Madsen samt Philip Kr. Dons Madsen

I moderne byer taler vi om infrastruktur: veje, lufthavne, havne, vand, gas og kloakering. Behov for infrastruktur i en eller anden form har jo eksisteret i alle byer til alle tider, og ofte kan man næsten tage sig til hovedet over, hvor besværligt byernes grundlæggere gjorde det for sig selv og de kommende generationer, når man ser på hvilke steder de valgte at placere en ny by. Men andet end rent praktiske forhold har spillet afgørende ind. Når man taler om infrastruktur i det antikke Rom, tænker man vel ofte på akvædukterne til vandforsyning, havnene ved Ostia til kornforsyninger til millionbyen og imponerende, primært militære vejanlæg som Via Appia. Både Via Appia og Roms første akvædukt Aqua Appia er fra konsul Appius' tid 312 f.v.t., og havne-anlægget i Ostia blev først handelshavn i tiden omkring den 3. og sidste puniske krig 149-146 f.v.t. Men hvad der kom ind, skulle jo også ud igen på en eller anden vis, så her er en fortælling om Cloaca Maxima, den største Kloak, for der var også en hel række andre afvandingkloakker, alle med retning ned mod Tiberen. Ikke mindst Cloaca Maxima er et imponerende ingeniørarbejde, der skaffede spildevand væk fra byen og siges at være mindst et par hundrede år ældre end de andre nævnte anlægsarbejder.

kloakken er anvendt mange forskellige typer materialer og byggestile, hvilket viser, at den er blevet vedligeholdt ned gennem tiden. I 33 f.v.t., få år før kejsertidens begyndelse, var Augustus' svigersøn, den meget kompetente Agrippa, involveret i inspektion og en gennemgribende reparation af kloakken. I kejsertiden var der et større korps af arbejdere, teknikere og ingeniører, der holdt øje med hele kloaksystemet.

Omsorgen for kloakken (og for byen Roms andre historiske monumenter og funktioner) fremgår så sent som i år 510-11, hvor den øst-gotiske konge Theoderik den Store fra Ravenna skrev til det romerske senat, der dengang nok mest fungerede som et byråd. Den romersk-klassisk uddannede Theoderik lagde megen vægt på, at han var den egentlige arvtager efter fortidens romerske kejsere, selv om kejserne i Byzans nok så anderledes på det (ovenikøbet var Theoderik ariansk kristen og troede ikke på treenigheden, hvorfor han i kirkens øjne var kætter). Men Theoderik skrev altså til Praefectus Urbis (byens præfekt) Argolicus: ”.. vi har sendt den yderst respekterede Johannes til Rom på grund af de bemærkelsesværdige kloakker, som i den grad betager dem, der betragter dem, at de overgår undere i alle andre byer. I Rom kan man se floder løbe gennem fantastiske murede kanaler, som løb de gennem hule bjerge. Man kan se kloakkens vande besejlet af både, der er omhyggeligt byggede for at undgå havari på de voldsomme strømme. Netop der, Rom, kan man forstå, hvor megen enestående storhed du indeholder. For hvilke andre byer ville vove at konkurrere med dig og dine tårne, når de ikke engang kan konkurrere med dine aller-dybeste konstruktioner?” (Citat efter Cassiodorus, som var embedsmand ved Theoderiks hof).

Kloakken bortskaffede primært spildevand herunder regnvand – og har man oplevet et virkeligt skybrud i Rom, så ved man, hvilke mængder vand det vil sige (en af os så engang en lille Fiat drive hjælpeløst af sted hen ad gaden). Men store mængder spildevand skulle også væk fra offentlige bygninger, såsom fontæner og i kejsertiden også de enorme offentlige badeanstalter. Hertil hørte også toiletter med rindende udskylning foruden de offentlige nødtørftsanlæg, dem, som kejser Vespasian (69-79 e.v.t.) lagde afgift på, til forargelse for sin søn. Det mindes man stadig i Frankrig med navnet vespasienne.

Cloaca Maxima's udmundning kan ses lige ved siden af Ponte Palatino ved Tiberen, der i antikken var Roms vigtigste transportvej. Den imponerende bue antyder, at kloakken var hellig, og at man ikke forsøgte at skjule den.

Mange beboelsesejendomme – også de mere velhavende - havde egne latrinkuler, i hvilke man samlede både urin og lort sammen til brug for tøjvask og gødning, men omkring år 100 e.v.t. blev ejendommene efterhånden forbundet til kloakeringssystemet, nogle dog med illegale stikledninger. Vand blev genbrugt: I en ordentlig middelalderby med en gennemstrømmende flod brugte man vandet i nævnte rækkefølge: Til drikkevand, til vask, og så til offentlige toiletter ud over floden samt endelig til at drive møller i eller ved floden. (Det kan til dels ses i Ribe).

Vand skulle der til, og rent skulle der være. Men når man ofte kan finde beskrivelser af, hvordan affaldet hobede sig op i fortidens byer både på gader og stræder, så er det, hvad romerne angik, næppe helt korrekt, selv om man ikke skal idyllisere fortiden, hvad stank, uhumskhed og smitte angår. For romerne brolagde allerede tidligt nærmest alt og fortsatte med det gennem århundreder. Det krævede renholdelse, for ellers endte skidt og møg med at flyde tilbage ind i husene. Det bliver tydeligt, for hvis man som arkæolog graver i engelske, oprindeligt romerske byer, f.eks. York, er svineriet fra vore forfædre de nordiske vikinger i deres træbyggede by ganske tydeligt, men derunder ligger den pæne endnu rene romerske brolægning. Netop York har et meget fornemt, romersk kloakeringssystem.

De nærmest vinkelrette knæk, der optræder flere steder i Cloaca Maxima's forløb er en uting for et vandløb og en kloak, for her hober alting sig op, og vandet nedbryder mure og andet i sit forsøg på at få et naturligt afløb. Ser man på de øvrige antikke hovedkloakker i Rom, har de da også alle et langt mere strikte forløb. Og at romerne vidste alt om nivellering og vandløb, ses jo til overflod af deres mange akvædukter. Men sådan skulle det ikke være med Cloaca Maxima, især ikke, hvor den løb omkring hellige steder som ved det sydvestre hjørne af en af Forum Romanums ældste bygninger, der hvor Basilica Aemilia nu ligger.

Ruinen af Basilica Aemilia på Forum Romanum med Curien, det romerske senats bygning, og med Fædrelandets Alter i baggrunden. Cloaca Maxima forløber lige mellem Curien og basilikaen og slår et skarpt knæk lige til venstre for Curien

Tilbage i tiden var en sådan basilika, ligesom Forum i almindelighed, stedet for offentlige handlinger og alskens handel med dagligvarer.

Forud for Basilica Aemilias opførelse i 55-34 f.v.t. var det oprindelig byens slagtere, der holdt til her i de såkaldte tabernae novae – de nye butikker. Slagternes stadepladser kan fint forklares med nærheden til vandløbet, hvor de kunne hente vand til fremstilling af take-away og komme af med både blod og andet slagteaffald.

Men kultur skal der også til, og ordet kloak kommer af latin cluere, der betyder at rense (med rindende vand), hvilket jo netop er kloakkens opgave, og som knytter den sammen med den romerske opfattelse af rindende vand som noget rensende, helliggjort og grænsedragende.

Legenden fortæller således, at en af slagterne en dag i 449 f.v.t., hvor hans datter Verginias dyd og ære blev truet ude på gaden, styrtede ud af sin taberna og stak hende til døde for netop at redde hende fra vanære og rense hendes navn. (Navnet Verginia kan hænge sammen med virgo: jomfru). Her er vi langt tilbage i mytternes verden, men historien afspejler, hvordan romerne forbandt stedet med det rindende vand med renselse.

En anden oplagt, mulig forklaring på Cloaca Maxima's snirklede forløb kan være, at den oprindeligt var en grænse mellem romerne, der holdt til på og opad Palatin, og så de folk på den anden side, der havde Quirinalhøjen i ryggen. Grænsen vedblev at have symbolsk betydning, også da dalen mellem højene, det senere Forum Romanum, engang i det 7. århundrede f.v.t. blev inddraget i bebyggelsen. Grænsen blev udgjort af en eller flere mindre naturlige vandstrømme, som har ledt vand ned i Tiberen, og i kloakkens første byggefase forblev strømmen åben med murede kanter, mens hvælvet er blevet tilføjet senere, så Forum upåvirket kunne udbrede sig oven over.

På Forum fandtes Roms og Romerrigets centrale, mytiske helligsteder bl.a. den sorte sten, verdens navle og meget andet, der skulle æres. Hertil kom, at hvis man skulle passere en grænsestrøm, enten der var en bro eller ej, krævedes der varsomhed og hensyn til guderne. På Forum fastholdt man derfor stort set til alle tider en særlig helligdom for guden Janus – ham med de fire hoveder – et par steder på forløbet af Cloaca Maxima. Janus havde en ældgammel helligdom lige ved hjørnet af Basilica Aemilia, hvor gaden Argiletum løber mellem basilikaen og Curien, Senatets mødested. Og længere nede ad kloakkens løb ved grænsen af Forum Boarium mod Velabrum findes stadig den firesidede triumfbue, Janus Quadrifons, der netop markerer en overgang, som Janus jo er knyttet til, både fysiske og andre overgange, som f.eks. overgangen til årets første måned med navnet januar.

Vandets rensende effekt netop for Forum-strømmens vedkommende omtales af de to romerske forfattere Livius og Plinius d.æ., der gengiver sagnet om, at de romerske soldater rensede sig efter Sabinerkrigene ved Venus' helligdom og med vand fra strømmen. Plinius skrev:

”Da Rom blev grundlagt, voksede der myrter der, hvor byen nu ligger. Og der findes en fortælling om, at romerne og sabinerne, da de var besluttet på at kæmpe, fordi romerne havde røvet jomfruerne, og efter de havde lagt deres våben, rensede sig med myrte-kviste netop på det sted, hvor statuerne af Venus Cluacina nu står. I gammelt sprog betyder ”cluere” nemlig at rense”.

Denne renselse var så meget mere vigtig, som romerne jo havde røvet sabinerinderne, der skulle være med til at sikre romernes herlige stamme gennem deres afkom med de romerske mænd.

Dermed kommer vi frem til 'Kloak-Venus', en endnu bevaret, ældgammel helligdom ud for Basilica Aemilia, hvor den blev holdt i ære i århundreder. Nogen mere stødende sammenstilling af en stinkende kloak og så den i alle henseender perfekte kærlighedsgudinde kan næppe tænkes, men sådan var det. Og det er det strømmende vands rensende effekt, der er baggrunden. Dertil kommer, at Venus jo er skumfødt af havets bølger og tillige moder til alle romeres stamfader, Aeneas, og til overflod til Julierne, Julius Cæsars slægt.

Ruin af Venus Cloacina's helligdom på Forum Romanum sydvest for Basilica Aemilia

Helligdommen ærede Venus Cloacina, eller Cluacina, dvs. "den rensende Venus". Hun er formentligt oprindeligt en gudeskikkelse med etruskiske rødder, og hun findes afbildet på en mønt fra 42 f.v.t. Mønten viser nok Cloaca Maxima's cirkulære anlæg på ca. 2,4 m i diameter og to skikkelser enten i en slags fartøj eller måske omgivet af en balustrade med en trappe til venstre. De to må være den gamle gudinde Cloacina – eller hed hun som slagterens datter mon Verginia? - og så den nytilkomne Venus ledsaget af sine kendetegn: blomster og fugle.

Det er fristende at overtage mønten på grund af dens fine detaljer, og måske gengiver stregerne til venstre en form for bassin eller kumme, hvorfra der kunne hentes vand. Det kan såmænd være fra Cloaca Maxima, der jo løb under Venus Cloacinas helligdom, eller måske har man samlet regnvand til dem, som søgte rensning. Er der tale om en båd, kan det også være en hentydning til sejladserne nede i hovedkloakken. Bocca della Verità, sandhedens mund, ved Santa Maria in Cosmedin ved kloakkens sidste del er formentligt et gammelt kloakdæksel, og den fine udformning med en fremstilling af Oceanus lader formode,

Cloaca Maxima havde sin egen gudinde, Cloacina. Hun var oprindeligt en etruskisk gudinde, men blev senere identificeret med den romerske Venus. Cloacina sejler måske i en båd, et fornuftigt transportmiddel i sammenhængen

at det også har haft en hellig funktion. Men om den har noget med Cloaca Maxima at gøre, er uklart.

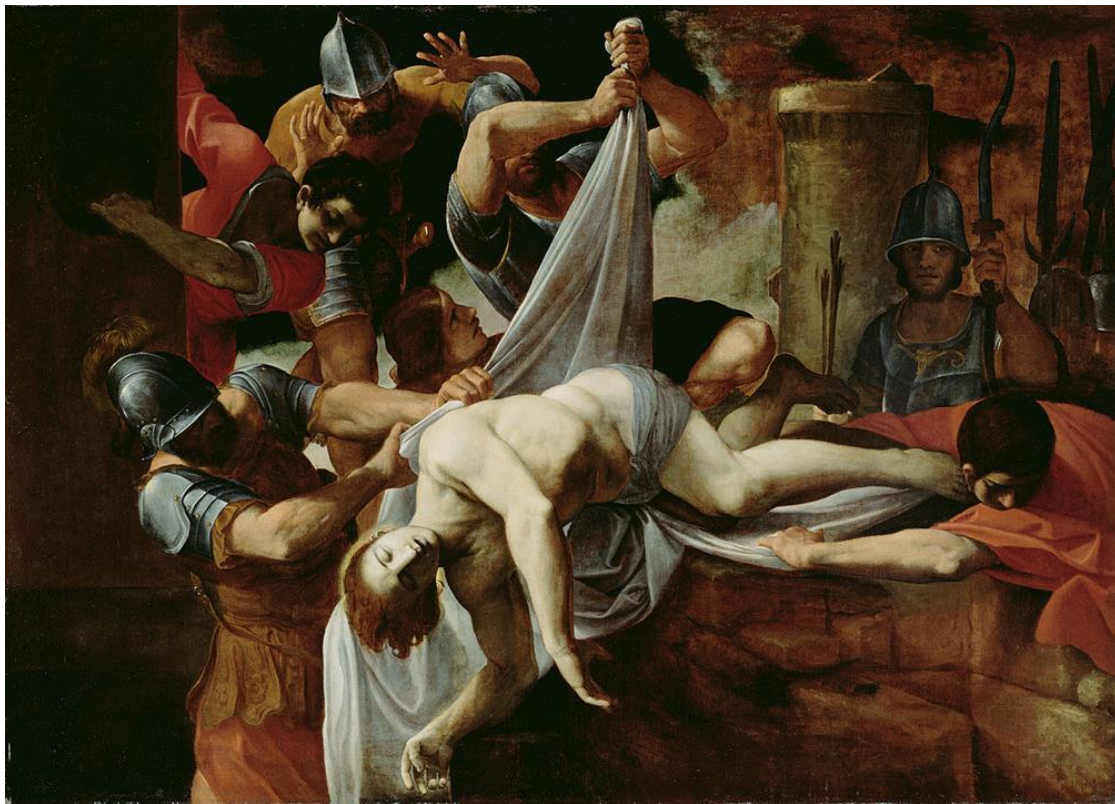
Kloakkerne blev brugt til lidt af hvert, ifølge overleveringen blev tillige henrettede forbrydere opfattet som affald. Kejser Vitellius, der nåede at være kejser i 8 måneder blev myrdet af Vespasians soldater og smidt i Tiberen. Og så sent som under kejser Diocletian skal San Sebastian være blevet smidt i Cloaca Maxima.

Efter kejsertiden faldt antallet af indbyggere i Rom drastisk, og i renæssancen og under modreformationen var pavernes interesse mere rettet mod det synlige, imponerende i byen: veje og paladser.

Men i senere tider er Cloaca Maxima blevet forbundet med Roms almindelige kloakeringssystem. Den er således stadig i brug og afvander de samme områder som fra starten. To et halvt årtusinde efter den blev grundlagt!

Det skal faktisk være muligt at besøge kloakken, hvis man har mod til det. Da Goethe i april 1788 stod foran at forlade Rom efter sit lange ophold, krydsede han af på listen og måtte indse, at han hverken havde været i Cloaca Maxima eller San Sebastian Katakomberne. Om han nogensinde vovede sig ind i kloakken, fremgår ikke helt klart af hans dagbog, hvor han skyndte sig at henvise til Piranesis stik. I katakomberne derimod fik han straks et voldsomt anfald af klaustrofobi og måtte skynde sig ud i dagslyset for dér at vente på resten af selskabet.

Måske har nogle af Romselskabets medlemmer været der og kan beskrive deres oplevelse? Cloaca Maxima er i hvert fald endelig en seværdighed, der ikke er oversvømmet af turister. Corona-pandemi eller ej.

Ludovico Caracci (omkring 1600): San Sebastian smides I kloakken. San Sebastian blev først forsøgt henrettet af bueskytter, men omkom ikke. Derefter skal han være blevet henrettet med kølleslag. San Sebastian blev senere helgen for pestramte, formentlig en analogi til de pestpile, lægeguden Apollon sendte mod hæren foran Troja i sin vrede, fordi Agamemnon havde krænket hans præst og tempel

Også den danske maler Eckersberg var fascineret af kloakken og har malet en af nedgangene til den, her med kirken San Giorgio al Velabro i baggrunden. Det er stadig muligt at se kloakken på dette sted

(Citaterne er egne oversættelser i mangel på adgang til biblioteker i disse lock-down tider. Vi skal undskylde overfor eventuelle kyndige).

Romquiz

S. Luigi dei Francesi

1. Forkert Billede se (*)

2. Villa Medici

3. Forum Romanum

4. Aqua Vergine som også giver vand til løverne på Pz del Popolo

5. S. Luigi dei Francesi

(*)

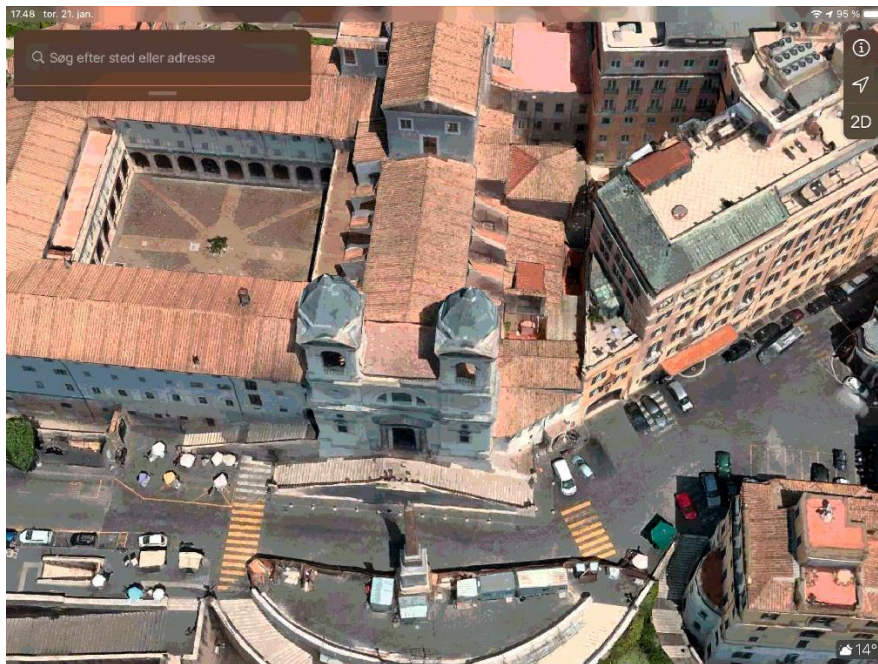
Castor og Pollux-templet

Dioskurerne Castor og Pollux hjalp ifølge sagnet romerne i striden mod sabinerne i et slag 496 fKr. Som tak rejstes et tempel til deres ære. Tvillingernes forældre var Leda og Svanen/Zeus og deres søster var den skønne Helena. Ved en udgravning i 1983-87 har man fundet beviser for at templet har eksisteret siden 484 fKr., ombygget 117 fKr. og genopbygget år 6 af Augustus. Det tempel vi ser i dag med de tre opretstående søjler er fra Augustus' genopbygning.

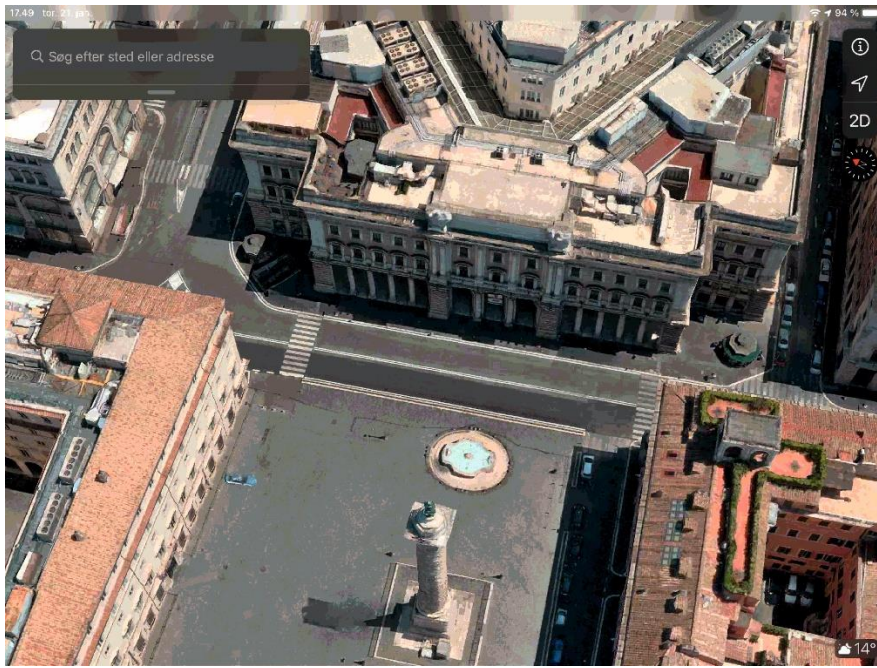

6 billeder i fugleperspektiv. Hvor befinder vi os i Rom?

1

2

3

4

5

6

[Romselskabet S.P.Q.R](#)

Vesterdalen 52 | 2870 Dyssegård | Telefon 22 30 64 60 | mogensbang@vesterdalen.dk
Jyske Bank 7854 1361115

